

Як видно, з інвестуванням в освіту найвищого рівня в регіоні складаються значні труднощі. По-перше, низький матеріальний рівень сімей області не дозволяє це здійснити своєчасно в більш молоді роки в наслідок необхідності накопичення початкового капіталу. По-друге, в регіоні невелика кількість робочих місць, де можливо здійснити таку підготовку. Статистика підтверджує низькі показники щодо підготовки кандидатів та докторів наук в регіоні.

Отже, в аграрно-промислових регіонах, до яких відноситься і Кіровоградська область, складається напружена ситуація з інвестуванням в освіту, що гальмує їх економічний розвиток.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у тому, що, окресливши проблеми інвестування в освіту молоді в аграрно-промисловому регіоні, можливо здійснити дослідження і пошук шляхів їх розв'язання.

Список літератури

- 1 Генкин Б.М. Экономика и социология труда. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 1999. – 412 с.
- 2 Роцин С.Ю., Разумова Т.О. Экономика труда. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 400 с.
- 3 Статистичний щорічник України за 2005 р. /За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Консультант, 2004. – 575 с.
- 4 Богиня Д.П., Грішнова О.А. Основы економіки праці. – К.: Знання-Прес, 2000. – 313 с.

В статтє приведенє результати теоретических исследований по раскрытию условий инвестирования в образование молодежи в аграрно-промышленном регионе. Выделены проблемы инвестирования в образование молодежи.

In the article the results of theoretical researches are resulted on opening of terms of investing in education of young people in an agrarno-promyshlennom region. The problems of investing in education of young people are selected.

УДК 336

І.В. Басанцев, канд. екон. наук, докторант

Сумський державний університет

Базові визначення удосконалення системи державного фінансового контролю

Україні на сучасному етапі. Визначаються концептуальні основи формування єдиної незалежної системи державного фінансового контролю, яка б могла адекватно реагувати на чисельні соціально-економічні проблеми, повною мірою відповідала його природі, забезпечила єдність та стійкі організаційно-економічні зв'язки між гілками влади, і була б побудована на єдиних принципах та єдиних нормативно-правових засадах функціонування

контроль, державний фінансовий контроль, регіон, контрольні функції, виконавча влада, місцеві кошти, бюджетні видатки

Обов'язковою умовою успішного функціонування фінансової системи будь-якої країни, найважливішою функцією її управління є державний фінансовий контроль. Рівень економічного і соціального розвитку держави, поліпшення якості роботи в усіх галузях суспільного життя залежить саме від його організації.

Першочерговим завданням державного контролю на регіональному рівні є досягнення високої ефективності державних видатків на основі подальшої оптимізації витрачання місцевих бюджетних коштів, у тому числі за рахунок оволодіння сучасними методами оцінки раціональності бюджетних видатків, впровадження

індикаторів результативності витрат місцевих коштів.

Існування проблеми використання місцевих коштів та майна, аналіз ефективності бюджетних видатків і, як наслідок, вироблення обґрунтованих пропозицій щодо їх оптимізації, усунення порушень і недоліків, що мають місце у даному регіоні повинні зосередитись на підґрунті відповідних контрольних і експертно-аналітичних заходів.

Державний фінансовий контроль у регіоні має свої особливості: Це, насамперед, одна з найважливіших функцій управління територіальними фінансовими ресурсами. Регіональний фінансовий контроль, до того ж, є засобом оцінки досягнення цілі в системі управління місцевими фінансами. Стосовно видаткової частини бюджету - це забезпечення ефективного і доцільного використання місцевих коштів. За ступенем досягнення вказаної цілі, тобто за конкретним результатом використання бюджетних асигнувань, можна говорити про стан державного фінансового контролю у регіоні.

Крім того, державний фінансовий контроль, і цей фактор варто враховувати, - це певний вид діяльності людини чи групи людей з характерними для них формами, засобами і методами.

Ці аспекти існують в діалектичній єдності, їх поділ чисто формальний, тож досліджуване явище слід аналізувати системно. Таким чином, метою даної статті є базові визначення удосконалення системи державного фінансового контролю.

Необхідність створення цілісної та ефективної системи державного фінансового контролю з її Вищим органом на регіональному рівні об'єктивно обумовлена вимогами часу. Сьогодні практично відсутні єдині нормативно-правові та методологічні основи здійснення, правові механізми взаємодії і чітке розмежування функцій та повноважень контролюючих органів щодо попередження, виявлення та усунення фінансових правопорушень.

Це проявляється у протиріччях, неузгодженості та дублюванні контрольних заходів, що здійснюються органами фінансового контролю законодавчої та виконавчої влади різних рівнів.

Державний фінансовий контроль має охоплювати фінансово-господарську діяльність суб'єктів не тільки державного, а й корпоративного сектору економіки; відносини між усіма учасниками бюджетного процесу повинні бути законодавчо відрегульовані, а прозорість фінансових потоків - забезпеченою на всіх рівнях управління.

Необхідність підвищення ефективності регіонального державного фінансового контролю диктується ускладненням фінансових аспектів діяльності в ринкових умовах, у тому числі активним залученням комерційних структур до задоволення своїх потреб, використанням інфраструктури місцевих банків та інших фінансово-кредитних установ для обслуговування державних коштів.

Ефективний фінансовий контроль за виконанням місцевих бюджетів - це, передусім, найважливіший фактор зміцнення довіри населення до державної влади, засіб їх консолідації з метою забезпечення добробуту громадян і стабільності правопорядку. Звичайно, такий контроль тільки тоді користуватиметься довірою громадян, коли він буде об'єктивним та незалежним від тих органів виконавчої влади, які є розпорядниками місцевих коштів.

Регіональний державний фінансовий контроль стає основним незалежним джерелом інформації для виявлення причин порушень, що виникають у процесі управління державними фінансами та державною власністю певного регіону, а також дійовим засобом впливу для прийняття рішень щодо запобігання тим чи іншим порушенням.

Звісно, успішний, планомірний розвиток економіки кожного регіону України

багато в чому залежить від достовірної і оперативної інформації про стан територіальних фінансових і матеріальних ресурсів, а також від можливості ефективно управляти ними.

Керівні принципи організації незалежного державного фінансового контролю давно апробовані в розвинених демократичних країнах.

Вважаємо, варто поміркувати над такою важливою для України проблемою, як залучення іноземних інвестицій. Це найважливіша умова для подальшого економічного зростання нашої держави, кожного окремо взятого регіону. При цьому маємо бути свідомі, що потенційні інвестори оцінюють ступінь правової захищеності своїх вкладень від незаконних посягань і по тому, як при організації державного фінансового контролю дотримуються прийнятих у міжнародному демократичному суспільстві правових норм і принципів.

Непослідовність дій та елементарні помилки поки що не дозволили в Україні створити ефективно функціонуючу в ринкових умовах державну систему фінансового контролю, а тим більше на регіональному рівні. Офіційна позиція держави з приводу цієї системи поки що чітко не сформована. На процес побудови державності в Україні, на думку автора, негативно впливають наступні обставини:

- у Конституції України, так само, як і в інших законодавчих актах, не визначений Вищий орган державного фінансового контролю, який би був координуючим центром контролюючих органів. Відповідно, не розроблені гарантії його незалежності, права, функції, контрольні повноваження та інші елементи;
- остаточно не розроблена Концепція системи державного фінансового контролю, не йдеться про неї і в існуючих законах;
- не прийнято низки законів регламентуючих державний фінансовий контроль.

Враховуючи те, що значна частина контрольних функцій щодо розпорядження державними коштами зосереджена в руках саме органів виконавчої влади, які уповноважені розпоряджатися зазначеними коштами, обмежуються права та контрольні повноваження органів державного фінансового контролю, звужуються можливості контролювати різні сфери управління державними ресурсами.

Питання про те, який контроль можна вважати зовнішнім контролем, залишається і досі полемічним. З точки зору органів виконавчої влади, їх контролюючі органи можуть здійснювати зовнішній контроль по відношенню до інших міністерств і відомств, хоча це суперечить світовій практиці.

Послугуючись світовим досвідом та загальноприйнятою термінологією, зовнішній контроль - це контроль спеціальний. У органів, що створені поза системою виконавчої влади і які здійснюють цей контроль, функція контролю - основна, специфічна не змішана з іншими функціями, такими як організація та управління державними коштами, і тільки через це він називається зовнішнім.

На нашу думку, у системі виконавчої влади не може здійснюватися зовнішній контроль за наведеним вище визначенням. В цій системі має функціонувати внутрішній контроль, який необхідно відтворити на нових принципах, із застосуванням нової методології та впровадженням нової моделі. Адже при здійсненні зовнішнього контролю контролюється вся система регіональної виконавчої влади, і водночас її системи внутрішнього контролю. Саме тому доцільно вести мову про створення Вищого органу державного фінансового контролю та його регіональних підрозділів.

Стратегічним напрямом розвитку державного фінансового контролю відповідно до Лімської декларації керівних принципів контролю, вбачається перехід від так званого нормативного аудиту (перевірка виконання встановлених норм) до аудиту ефективності. В основу оцінки економічної ефективності покладено два основні

елементи: результат, що є ступенем досягнення конкретної мети, і витрати ресурсів на її реалізацію. Їх співвідношення визначає ефективність того чи іншого заходу [2, с. 33].

Як відомо, найважливішою умовою визначення ефективності використання державних (регіональних) ресурсів є наявність відповідної цільової установки, тобто, чітке розуміння того, що і для чого ми контролюємо. Коли не зрозумілі цілі і завдання, а також способи їх досягнення, неможливо визначити ефективність формування та використання державних ресурсів.

Система державного фінансового контролю з її законодавчо визначеним Вищим органом, в тому числі і на регіональному рівні, має бути цілісною: будуватися на єдиних принципах, на єдиних нормах та нормативах функціонування й розв'язання поставлених завдань із чітким визначенням органів контролю та розподіленням їх функцій і повноважень. Така система не виключає багаторівневу підпорядкованість та ієрархічну замкненість. Кожен орган має вирішувати свої конкретні завдання, повинен мати свої об'єкти перевірок та діяти за єдиними методологічними та організаційними принципами.

Створення єдиної незалежної системи державного (регіонального) фінансового контролю повинно спрямовуватися на координацію діяльності всіх контролюючих органів із забезпеченням їх незалежності. А тому важливо методологічно обґрунтовано розмежувати, тобто виключити дублювання основних функцій, дієво покрити контролем всі підконтрольні ланки контролюючих органів, головних розпорядників державних коштів (включаючи позабюджетні цільові державні фонди) при здійсненні контролю за законністю та ефективністю їх використання.

Автори статті цілком погоджуються з точками зору економістів Н.С. Барабаша і М.О. Никоновича в тому, що шляхи удосконалення законодавчої бази системи державного фінансового контролю мають бути наступними [3, с. 46]:

- впровадження загальноприйнятої міжнародної практики організації фінансового контролю, адаптованої до національних особливостей, що дасть можливість органам державного фінансового контролю забезпечити контроль за використанням державних коштів та складанням звітності відповідно до стандартів ІНТОСАІ при належній прозорості;

- оприлюднення (пропонується один раз на півроку) системою державного фінансового контролю своєчасної та достовірної інформації стосовно того, скільки коштів та на які цілі витрачає держава (регіон) в період виконання бюджету, які соціально-економічні результати та яка ефективність цих витрат;

- розвиток на нових принципах та із застосуванням нової методології обов'язкового внутрішнього контролю в міністерствах та відомствах, державних та муніципальних установах, організаціях та підприємствах;

- визначення зовнішнього контролю, як контролю спеціального, який здійснюється створеними поза системою виконавчої влади органами фінансового контролю (Вищий орган державного фінансового контролю та його територіальні підрозділи).

Треба зауважити, що головною метою державного (регіонального) фінансового контролю було і є забезпечення стабільності та економічної безпеки держави (регіону).

При цьому переслідуються такі чотири цілі:

- по-перше, збільшення дохідної частини державного (регіонального) бюджету;

- по-друге, економічне, ефективне використання видаткової частини бюджету;

- по-третє, скорочення кількості правопорушень у фінансовій сфері, шляхом проведення попереднього контролю (експертизи проєктів рішень);

- по-четверте, зниження рівня корупції у державі (регіонах).

Усі зазначені цілі повинні бути основою визначення пріоритетних завдань

системи державного фінансового контролю держави. Ігнорування хоча б однією з них не дозволить досягти головної мети державного фінансового контролю.

До завдань державного фінансового контролю входить дотримання: чинного законодавства у сфері оподаткування юридичних та фізичних осіб; правильності ведення бухгалтерського обліку на всіх об'єктах контролю; відповідності бюджетному законодавству складання та виконання бюджетів; ефективності використання державного (місцевого) майна; своєчасного виявлення резервів зростання фінансових ресурсів держави (окремих її регіонів); ефективності використання бюджетних асигнувань та правомірності здійснення валютних операцій.

На наше переконання, першочергового розв'язання потребують такі питання [4, с. 214-219]:

- розробка і реалізація основ концепції цілісної системи державного фінансового контролю, заснованої на єдиних принципах, правилах та єдиній методології;
- створення Вищого органу державного фінансового контролю, який буде координувати взаємодію контролюючих органів різних рівнів, що здійснюють внутрішній та зовнішній контроль, з метою активного впливу на формування і реалізацію ефективної державної бюджетної політики;
- законодавче забезпечення незалежності органів державного фінансового контролю під час проведення контрольних заходів;
- застосування найсучасніших інформаційно-технологічних інструментів, що забезпечують результативність та ефективність фінансового контролю щодо формування та виконання державного (регіонального) бюджету;
- своєчасне вжиття заходів для виконання пропозицій органів фінансового контролю, що вносяться за результатами контрольних дій;
- забезпечення достовірності та надійності інформації про державні (місцеві) видатки, соціально-економічну результативність та ефективність витрачання державних (місцевих) коштів.

Існуюча система державного фінансового контролю, безумовно, потребує нагального, однак послідовного і науково обґрунтованого реформування. Його необхідно проводити на основі попередньо розробленої концепції, визначальними факторами якої повинні стати завдання, поставлені перед нею.

Йдеться, передусім, про забезпечення ефективної діяльності як системи в цілому, так і її складових.

Відсутність законів: «Про державний фінансовий контроль», «Про єдину систему державного фінансового контролю», «Про Вищий орган державного фінансового контролю», які регламентували б діяльність органів контролю, стає на заваді досягненню бажаного результату.

Ще раз повторимо, що важливою умовою існування системи державного фінансового контролю є її єдність, незалежність та цілісність. Взаємодія органів, що входять до системи, та узгодженість їх дій гарантуватимуть максимальну прозорість руху державних коштів, об'єктивне й всебічне інформування, а також належний контроль за усуненням порушень та реалізацією пропозицій.

Відсутність відповідної координації призводить до дублювання перевірок, паралелізму в роботі, розпорошенню зусиль органів контролю і, як результат, їх діяльність не є всеохоплюючою. Здійснення спільних заходів сприятиме комплексному підходу та глибшому аналізу. Створення єдиної удосконаленої системи автоматично підвищить роль усіх органів, що входять до неї.

Ще однією характеристикою системи державного фінансового контролю, на наш погляд, повинна стати її всеосяжність. Чим більший обсяг державних коштів потрапить

під контроль, тим повнішою і якіснішою буде інформація, що надається владним органам та громадськості; зменшиться обсяг питань, не перевірених співробітниками органів контролю, а, отже, порушники бюджетної дисципліни не залишаться безкарними.

Система державного фінансового контролю також повинна:

- оперативно, адекватно та професійно реагувати на будь-які зміни в економіці та законодавстві;
- максимально повно забезпечувати здійснення попереднього, поточного та наступного контролю.

Саме першому, тобто мобільності, на наш погляд, слід приділяти першочергову увагу. Це дозволить уникнути небажаних наслідків у майбутньому.

Кожен контролюючий орган - чи то вищий державний, чи регіональний повинен мати свою "функціональну нішу", що дасть реальну можливість цілеспрямовано впливати на фінансову політику української держави та її регіонів. До того ж відчуття відповідальності та наявність достатніх повноважень завжди є стимулюючим фактором.

Отже, можна зробити висновок, що перелічені вище якості, є переконливою мотивацією необхідності проведення реформування існуючої системи державного фінансового контролю загалом і на регіональному рівні зокрема.

Список літератури

- 1 Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.96. - К.: Преса України, 1997. - 80 с.
- 2 Лімська Декларація керівних принципів контролю // Сб. "Правове регулювання державного фінансового контролю в зарубіжних державах". - М: Прометей, 1998.
- 3 Всеукраїнський науково-практичний журнал "Фінансовий контроль" № 3(26) 2005 р.
- 4 Басанцов І.В. // Державний фінансовий контроль: регіональні аспекти: Монографія. - Київ: Видавничий дім "Корпорація", 2006. - 234 с.
- 5 Калюга Є.В. // "Реформування економічного контролю в Україні (теорія і практика)": автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, - Київ, - 2002.

В статье рассматриваются проблемные вопросы развития государственного финансового контроля в Украине на современном этапе. Определяются концептуальные основы формирования единой независимой системы государственного финансового контроля, которая бы могла адекватно реагировать на многочисленные социально-экономические проблемы, в полной мере отвечала его природе, обеспечивала бы единство и стойкие организационно-экономические связи между ветвями власти, и была бы построена на единых принципах и единых нормативно-правовых основах функционирования

In the article the problem questions of development of state financial control in Ukraine on a modern stage are considered. The conceptual bases of forming of the sole independent state financial checking system which would adequately react on numeral socio-economic problems are determined, to a full degree answered his nature, provided unity and firm organizational-economic copulas between the branches of power, and was built on sole principles and sole normative-legal frameworks of functioning.